

Sistema financer, diners i banca

El·ls diners no són solament el que tenim a la butxaca: són una institució social, un dret comptable i, en gran manera, una creació de la mateixa banca. Entendre com es creen els diners i com es mouen pel sistema financer és entendre un dels engranatges més invisibles —i més poderosos— de qualsevol economia moderna.

Temps estimat de lectura: 40-45 min · Sabers LOMLOE:
C.5, A.4 · Prerequisits: Unitat 3 (planificació financera
personal: estalvi, productes bancaris, Euríbor des del
costat del consumidor).

“

El sistema financer canalitza l'estalvi cap a la inversió. Esta unitat explica les seues peces — bancs centrals, bancs comercials, mercats de valors— i els conceptes clau (creació de diners, tipus d'interés, encaix bancari) per a entendre com funciona i, sobretot, quan pot col·lapsar. Sense sistema financer no hi ha economia moderna.

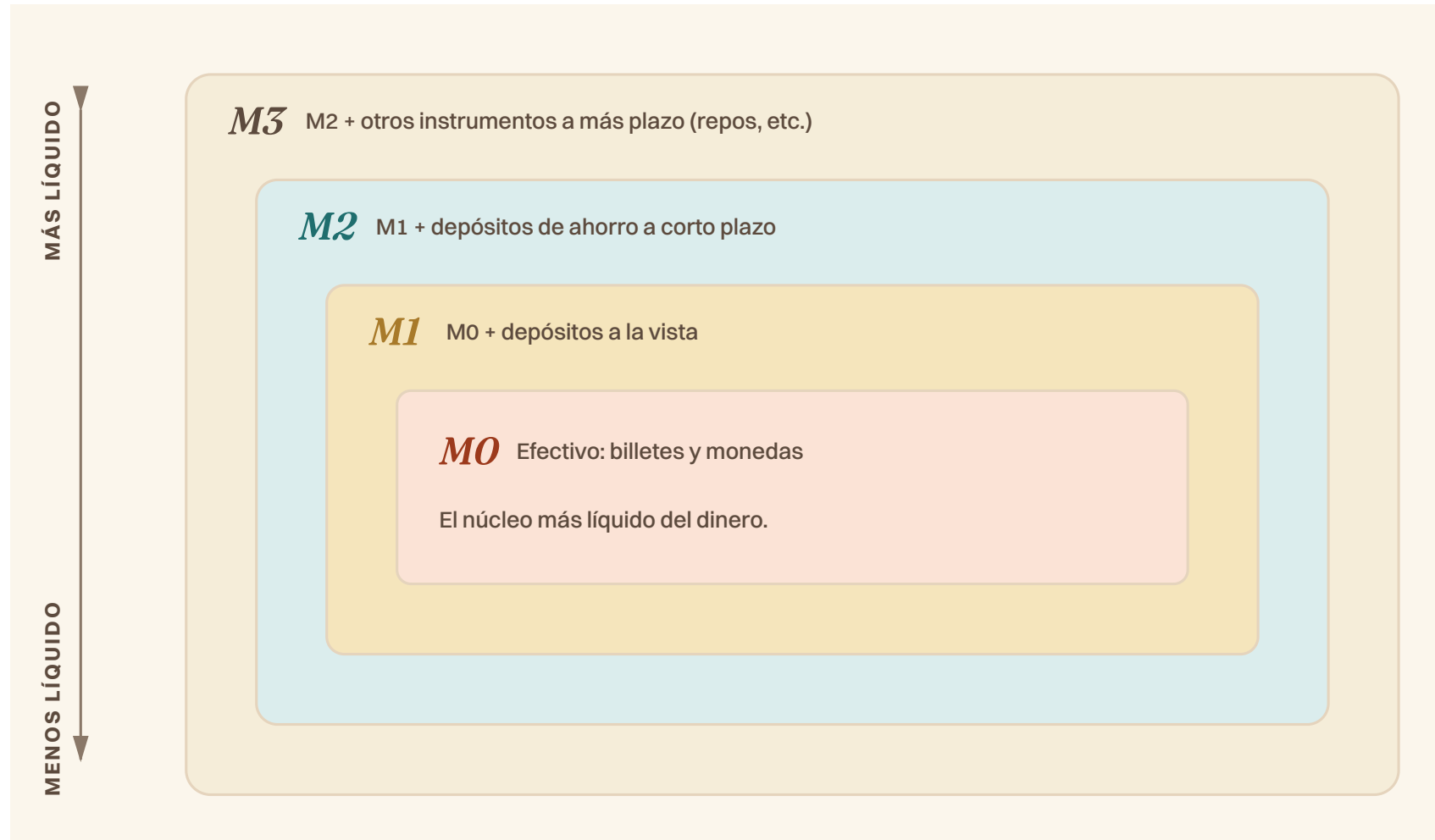
Silicon Valley Bank va caure en 48 hores al març de 2023. Era el 16é banc més gran de...

El sistema financer és el conjunt d'institucions, mercats i productes que canalitzen els diners des dels qui tenen capacitat d'estalvi cap als qui necessiten finançament per a invertir o consumir. Per a fer política monetària, el Banc Central Europeu necessita mesurar quants diners hi ha en circulació.

Com pot un banc gran fer fallida en 48 hores si tenia actius per valor superior als seus deutes? De què depèn realment la solvència d'un banc?

EL GRÁFICO

Els agregats monetaris ordenen els diners per liquiditat: de l'efectiu (M0) als instruments menys líquids (M3). Cada capa conté l'anterior.

Ordres de magnitud a la zona euro (2025)

M0 (bitllets i monedes en circulació): aproximadament 1,55 bilions d'euros (BCE, dades desembre 2025). M1: aproximadament 11,1 bilions d'euros. M3: aproximadament 16,7 bilions d'euros.

10.1 • Classificar actius en agregats monetaris M0, M1, M2 i M3

Enunciat Una economia imaginària presenta els següents saldos (en milions d'euros) al tancament del trimestre: Bitllets i monedes en circulació: 800 Reserves de la banca dipositades ...

M0 — base monetària = efectiu en circulació + reserves bancàries al banc central = $800 + 200 = 1\,000$ M€.

M1 — diners líquids immediats = efectiu en circulació (sense reserves) + depòsits a la vista = $800 + 3\,000 = 3\,800$ M€. (Les reserves bancàries no compten en M1: no són diners a disposició del públic.)

M2 — diners ampliat = M1 + depòsits a termini fins a dos anys + depòsits a la vista amb preavis fins a tres mesos = $3\,800 + 1\,500 + 400 = 5\,700$ M€.

M3 — agregat ampli = M2 + instruments negociables (fons del mercat monetari + repos i valors de deute...

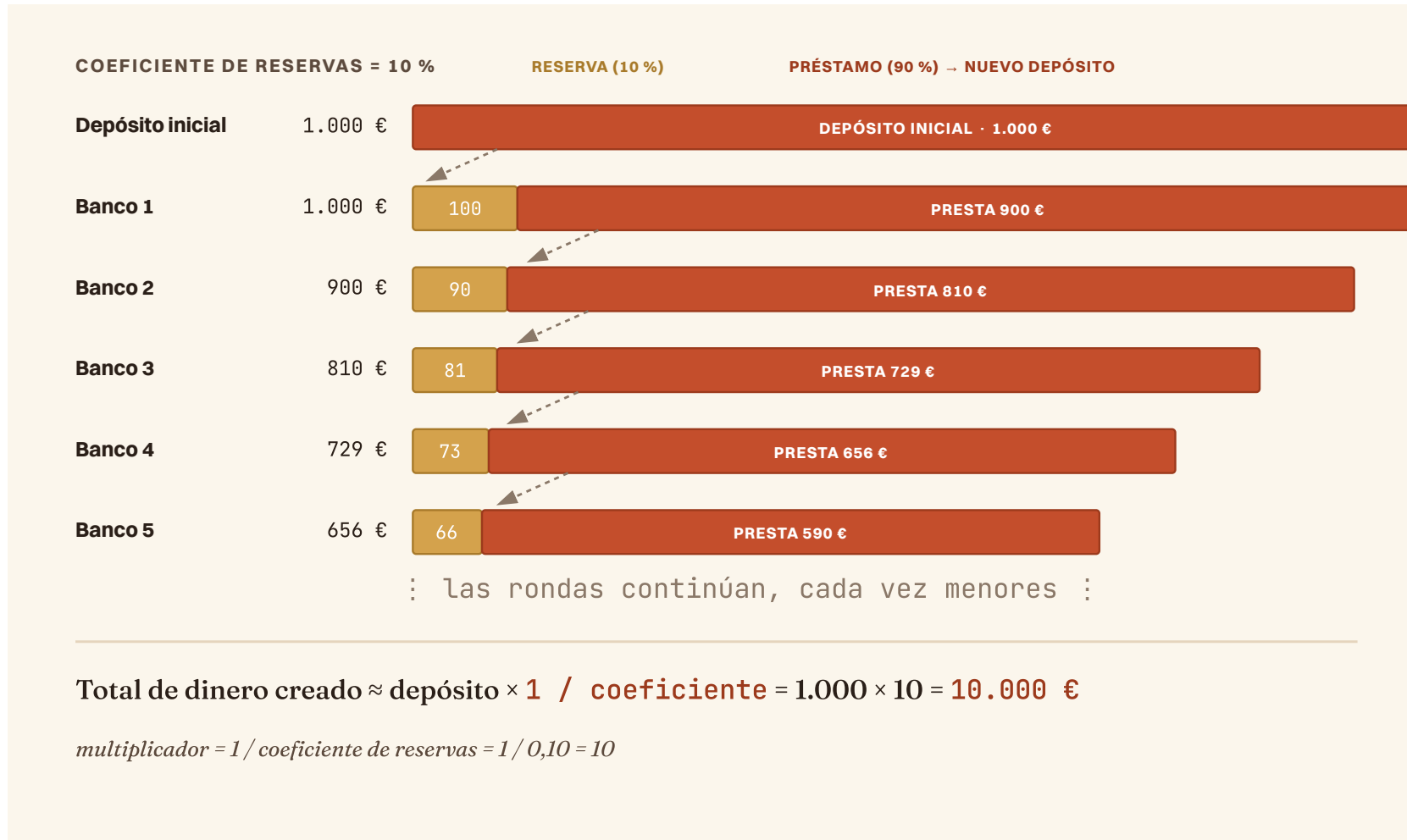
§ 3

La creació de diners bancaris

Un dels fets més contraintuïtius —i més importants— de l'economia moderna és este: la major part dels diners que circulen no els crea el banc central, sinó els bancs comercials, mitjançant el simple acte de concedir préstecs. La mecànica es diu expansió múltiple del crèdit o multiplicador dels diners. El coeficient de reserves.

EL GRÁFICO

Cada depòsit deixa una reserva i presta la resta, que torna al sistema com un nou depòsit. Així la banca multiplica els diners inicials.

10.2 · Creació de diners a partir d'un depòsit inicial

Enunciat El senyor García diposita 1.000 € al seu banc. El coeficient legal de reserves és del 10 %. Assumix, per simplicitat, que: Els bancs només retenen el mínim legal (coeficient efectiu...

Primera ronda — depòsit de García: Depòsit inicial: 1.000 €. Reserva obligatòria (10 %): 100 €. Préstec concedit: $1.000 - 100 = 900$ €.

Segona ronda — els 900 € prestats tornen al sistema. El prestatari els gasta i el receptor del pagament els diposita al seu propi banc: Depòsit rebut: 900 €. Reserva (10 %): 90 €. Préstec concedit: 810 €.

Tercera ronda: Depòsit: 810 €. Reserva: 81 €. Préstec: 729 €.

Quarta ronda: depòsit 729 €, reserva 72,9 €, préstec 656,1 €. I així successivament, en una progressió...

El multiplicador real és menor que el teòric

En la realitat, el multiplicador dels diners no assolix el valor teòric $1/c$ per diverses raons: (1) els bancs mantenen reserves voluntàries per damunt del mínim legal, especialment en crisi; (2) part dels diners circula com a efectiu i mai torna al sistema com a depòsit;

§ 6

Fintech, neobancs i pagaments digitals

En els últims quinze anys, la digitalització ha generat una transformació profunda del sistema financer. L'etiqueta fintech (de financial technology) agrupa empreses que apliquen tecnologia digital per a reinventar servicis financers tradicionalment prestats per la banca. Les grans àrees de la fintech.

§ 7

Criptomonedes, stablecoins i l'euro digital

El primer caixer automàtic d'Espanya (1971) i la digitalització tardana

El fenomen més radical de l'última dècada en l'àmbit financer és l'aparició de les criptomonedes, actius digitals descentralitzats basats en tecnologia blockchain (cadena de blocs). Bitcoin i la descentralització.

§ 8

Xifres i dades per a situar la realitat (primer trimestre de 2026)

L'essencial sobre el sistema financer, els diners i la banca

Ordres de magnitud que l'alumnat ha de poder citar en tancar la unitat: Facilitat de depòsit BCE: 2,25 % (enfront del màxim del 4 % de setembre de 2023). Euríbor a 12 mesos: 2,30-2,55 % (enfront del màxim del 4,16 % d'octubre de 2023). Inflació zona euro (HICP): al voltant del 2 %, ja alineada amb l'objectiu del BCE.

§ 9

Connexió amb les pròximes unitats

El sistema financer descrit ací és l'escenari on s'executa la política monetària que estudiarem a la Unitat 11 (polítiques econòmiques fiscal i monetària): el BCE no actua en el buit, sinó sobre les institucions, els bancs i els mercats d'esta unitat.

§10

Glossari

Sistema financer: conjunt d'institucions, mercats i productes que canalitzen l'estalvi cap a la inversió i el consum. Intermediari financer: entitat (banc, caixa, cooperativa de crèdit) que capta fons d'estalviadors i els presta als qui necessiten finançament.

§11

Per a aprofundir

Si esta unitat t'ha interessat, ací van algunes lectures i recursos per a anar més enllà: The Economics of Money, Banking and Financial Markets — Frederic S. Mishkin (13a ed., 2022). Per què encaixa: el manual universitari de referència mundial sobre diners i banca;

§12

Preguntes per a reflexionar

Estes preguntes no tenen una resposta única. Servixen per a discutir a classe o per a pensar individualment en tancar la unitat: Un bitllet de 50 € val 50 € perquè tots acceptem que val 50 €.

Fins aquí la teoria

Continua al llibre de la unitat.